

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Grave Reminders : Comparing Mycenaean tomb building with labour and memory

Turner, D.R.

Citation

Turner, D. R. (2020, June 11). *Grave Reminders : Comparing Mycenaean tomb building with labour and memory*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/96237>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/96237>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/96237> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Turner, D.R.

Title: Grave Reminders : Comparing Mycenaean tomb building with labour and memory

Issue Date: 2020-06-11

Ongeschoolde arbeid en het verplaatsen van grond worden gezien als tweederangs ten opzichte van geschoolde arbeid, ambacht specialisatie, en het bouwen in steen, in de Egeïsche prehistorie. Dit is met name het geval wanneer monumentale stenen architectuur en een uitgebreide materiële cultuur hun alledaagse tegenhangers overschaduwen. Ik bespreek dit naast een intercultureel probleem in arbeidskosten studies: de afwezigheid – recentelijk gerectificeerd (Abrams and McCurdy 2019: 6–13; Turner 2018: 198–199; Appendix 1, this volume) – van een vergelijkingsreferentie van tarieven (in persoon uren) voor veelvoorkomende pre-industriële bouwactiviteiten. Doorlopend door de *architectural energetics* methode, oorspronkelijk uitgewerkt door Abrams (1984; 1989; 1994) en vervolgens door tal van onderzoeken verder uitgebreid (bv., Brysbaert et al. (eds) 2018; McCurdy en Abrams (eds) 2019), vorm ik het vergelijken van werkzaamheden om in dezelfde geest en ben ik het eens met de uitspraak dat het ‘werk in uitvoering’ blijft (Abrams and McCurdy 2019: 17). Dit omvat gedeeltelijk een compilatie van de tarieven van verschillende pre-industriële activiteiten als transport en constructie, gebruikmakend van analoge middelen, gebaseerd op multidisciplinaire observaties die getimed werden. Vervolgens test ik dit referentiesysteem in de context van de Late Bronstijd in het Egeïsche gebied aan de hand van 94 tombes die meerdere keren zijn (her)gebruikt, in Attika en Achaea (ca. 1600-1000 v. Chr.). De afmetingen van de tombes zijn voornamelijk vergaard door middel van fotogrammetrie modellen tijdens veldwerk bij de Menidi *tholos* (2016) en de begraafplaatsen Portes en Voudeni in Achaea (2017).

In plaats van de traditionele aanpak van *architectural energetics* als proxy voor macht en bevolkingsomvang, bestudeer ik de correlaties tussen de vorm en schaal van de tombes alsmede het collectieve geheugen om de arbeidskosten te contextualiseren, gebaseerd op metingen uit het veld en vergelijkbare tarieven voor werkzaamheden. Dit is bedoeld om de mogelijke stress op de lokale bevolking te meten op een grotere tijdschaal, welke aansluit bij de opkomst en het hergebruik van monumentale begravingen in zuid Griekenland tijdens de Late Bronstijd. Het resultaat van deze studie kan gezien worden als een waarschuwing tegen de aanname van minimalistische arbeidskosten, omdat het gebruik van andere, hogere, maar tevens geaccepteerde, tarieven, tot substantiële veranderingen kan leiden in de kostraming en de daaruit voortvloeiende interpretaties. Hoewel de geraamde kosten meevallen ten opzichte van eerdere generalisaties over monumentale bouwwerken, de impact van de kosten is wel groter op het alledaagse leven in de Late Bronstijd dan een minimalistische aanpak zou suggereren. De vergelijking van de vorm en grootte van de tombes op de sites laat zien dat de bouwers sjablonen volgden, allicht onderhouden door de collectieve herinneringen aan het bouwen en het hergebruik van de tombes. Deze collectieve herinneringen ontmoedigde afwijking van de sjablonen of bemoedigde experimenteren. Deze vergelijkingsanalyses van de afmetingen laten zien dat men elkaar nabootst in het bouwproces en dat de gebruikte sjablonen de vorm, schaal en het hergebruik van de tombes eeuwenlang heeft beïnvloed.

Deze analyse leidde tot een relatieve tombe index (TRex), die ik heb gebruikt om een fictionele tombe AA01 te creëren, gebaseerd op 492 originele metingen van min of meer intacte tombes. Door de hergebruikte tombes te vergelijken met de mediaan (TRex 1.0, totaal afgegraven volume van 27.75 m³, met graafkosten van 333 pu), kunnen succesvolle tombes geclassificeerd worden als een beneden gemiddeld (TRex < 0.75), standaard (TRex 0.75-1.5), of uitzonderlijk (TRex > 1.5), signaal naar gelijkwaardige personen uit de regio. De patronen die te zien zijn in de vorm en schaal van de tombes, laten zien dat de voorkeur in de Late Bronstijd in Achaea conservatief is in Portes, maar zeer innovatief in Voudeni. Echter, de kosten van de Menidi *tholos* in Attika, zijn vergelijkbaar met alle 60 onderzochte tombes van Voudeni gezamenlijk en is bijna drie keer zo hoog als de gezamenlijke kosten van de onderzochte tombes van Portes. De Menidi tombe is ruim 22 keer zo groot als

de standaard grootte en ruim 71.5 keer zo duur als de standaard kosten en genoot daarmee aanzien ver buiten de lokale omgeving. Het feit dat Menidi nog niets is in termen van investering ten opzichte van de grootste *tholoi* bij Mycene en Orchomenos, laat zien dat er een enorme discrepantie bestaat in rijkdom die samenhangt met de elitaire Myceense begravingsnorm op zijn hoogtepunt. Om nog maar te zwijgen over het gat met de relatieve simpele begravingen.

Of dit gedrag de lokale draagkracht van gemeenschappen heeft overtroffen is een interessante vraag voor toekomstig onderzoek naar de onrustige laatste eeuwen van het tweede millennium voor Christus, met name gezien de veerkracht van hergebruikte tombes in west Griekenland. Het hergebruik van de grootste kamer-tombes in Portes (PT3) en Voudeni (VT4 en VT75) overleefde de ineensstorting van de grote centra met paleizen. In sommige gevallen werden uitgebreide begravingen nog meerdere generaties lang voortgezet na de vernietiging, of de substantiële inkrimping, van de gemeenschappen in het zuiden en oosten (Kolonas 2009a, 2009b; Moschos 2000; Papadopoulos and Kontorli-Papadopoulou 2001). Hoewel de oorzaak of oorzaken van deze veranderingen nog niet zijn vastgesteld, laat het voortduren van de elite begravingen en de internationale handel in west Griekenland, een draai naar het westen zien (Georganas 2000; Moschos 2009; Papadopoulos 1995; van den Berg 2018), althans, aan het oppervlak. Het zou ook kunnen dat het hergebruik van eeuwenoude tombes een slim gemaskeerde, opportunistische toe-eigening is. Het hergebruiken van tombes is veel goedkoper dan nieuwe bouwen en continuïteit gedurende meerdere eeuwen zou een handige, anonieme verbinding met een gezamenlijk en vormbaar verleden mogelijk maken.